

KİTAP TANITMALAR/Book Reviews

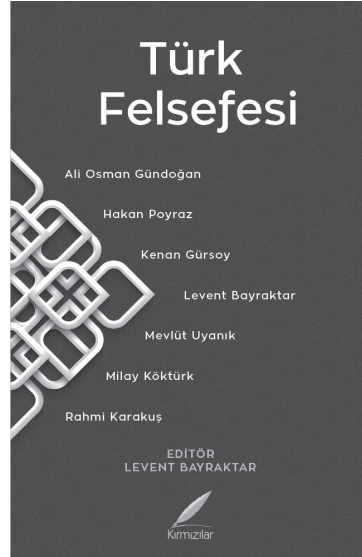
Türk Felsefesi

Editör: Levent BAYRAKTAR,
Eskişehir: Kırmızılar, 2018. 284 s.
ISBN: 9786056818318

Rabia DİRİCAN*

Türk felsefesinin imkân ve ufuklarının enine boyuna masaya yatırıldığı bu eser, kültürel gerçeklik içerisinde halis bir tefekkür ortamı yaratma ihtiyacıyla, Prof. Dr. Levent Bayraktar editörlüğünde vücuda gelmiştir. Yedi felsefeci tarafından yedi soru çerçevesinde ele alınan *Türk Felsefesi*, her şeyden önce gelenekle yerini bulan, kendine gelen ve kendini bilen bir felsefileşmiş medeniyete doğru bir çağrı niteliğindedir. Toplu soruşturma tadında birbirini takip eden metinler, farklı üsluplarına rağmen bir bütünün mütemmim cüzleri halinde okuyucunun karşısına çıkmaktadır.

Türk Felsefesi, yüzeysel bir dikkatle okunup geçilecek bir eser olmayıp; hemen her satırda durup soluklanmayı, kelimelerinin gölgesinde tefekkür etmeyi isteyen bir nazlı yoldaş. Yekpare bir yapının farklı döşenmiş odaları gibi her bölüm okuyucuya ayrı bir zevk yaşıyor ve bu zevke nüfuz edebilmek, ona hak ettiği mesaiyi ayırmakla mümkün. Dağınık zihinler için ise; Bayraktar'ın sunuş ve sonuç bölümleri ile Kenan Gürsoy'un yazdığı takdim, eserin

* Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, rabiadirican@gmail.com.

muhtevası ve özüne dair son derece derin ipuçları veriyor. Eserin Türk tefekkür tarihi içerisinde özgün bir yere sahip olacağı şimdiden tahmin edilebilir.

Kültürel olanın evrensel buluştuğu; evrensel katılan bir yerelliğin ve yerelliğe kucak açan bir evrenselliğin anlatıldığı *Türk Felsefesi*; geleneğin, kültürün, milletin ve medeniyetin birleşerek dönüştüğü yaratıcı bir hamle teklifi olarak karşımıza çıkıyor. *Türk Felsefesi*, bir yoktan yaratma eylemi ya da bir adaptasyon denemesi değildir. Ancak, kültürel kodlarımızda olmasına rağmen her nasılsa sahipsiz kalmış bir sahaya halis bir giriş denemesidir. Eser, her şeyden önce hakikate karşı örülmüş önyargıları çözmeyi teklif eder.

İrfan ile yoğurulmuş bu kültürün kendini açması, bilinçli bir çabayı ve önündeki önyargı perdelerini kaldırmayı gerekli kılar. Türk felsefesini dile dökmek, Farabi'nin, Yunus'un, Mevlana'nın, Nurettin Topçu'nun, Hilmi Ziya'nın ve dahi ismini sayamadığımız ecdadın hakkını helal etmesi için, yalnızca yazarların değil hayırlı evlat olan herkesin üzerine düşen bir sorumluluktur. *Türk Felsefesi*, geleneği yaratıcı bir hamle ile özünü kaybetmeden dönüştürme, umut ile bir yola çıkma daveti olduğuna göre, davete icabet etmek makbul olandır. O, hem mevcut durumun gün yüzüne çıkarılması, Türklerin felsefe algısına dair bir iz ve ispat, hem de bir imkân, bir saha olarak iki yönlü bir açılımı içerisinde barındırmaktadır.

İyiliğin, ihlâsın ve irfanın birbirinden ayrı görülmediği *Türk Felsefesi*, bir kemal seyrini, iyilik ortamını, gelenekli tefekkürü, irfanî kültürü, kısacası medeniyeti ihya edecek o felsefi hayatiyeti canlandırmaya aday bir eserdir.

Eserin temel gayelerinden biri; bu kültürün doğurduğu ve beslediği, Türk tarihinde, Türk coğrafyasında devamlılık arz eden ve Türkçenin zengin olanaklarıyla ifade imkânı bulan Türk felsefesinin, bugün evrensel açılacak güçte olduğunu kamuya duyurmak ve entelektüel mahfillerde bir tartışma ortamı yaratmaktır.

Kültür, edebiyat, irfan ve tasavvuf üzerinden açılan meselelere “Yaratıcı Gelenek” ve “Felsefeyi Anadolu’da Yeniden Yurtlandırmak” gibi pek çok yeni kavram ve tasarı teklif edilmektedir. Asli doğası soruşturmak olan bir etkinliğin, kültürünün asli değerini ortaya çıkarmak için onu yabani otlardan ayıklaması, bir bilinç ve dönüşüm sürecinin de başlangıcıdır. Felsefenin başlattığı dönüşüm, birbirini tetikleyen ve doğuran, ancak mahiyetini ve tabiatını kaybetmeyen bir gelişim sürecini, bir gelenek tekâmülünü kaçınılmaz kılar.

Bayraktar, eserin sunuş metninde Türk Felsefesinin ortaya çıkma manifestosunu tek cümle ile “*Bu kültürün ve içinden çıktığı medeniyetin bilinci olmaya aday olan bir felsefedir*”(s.2) diyerek ifade eder. Bu bakımdan Türk felsefesi, ne yalnızca bir malumat, ne yalnızca felsefe tarihinin Türkçe tekrarı, ne de aksiyon alanına inemeyip fildişi kulede yankılanan bir spekülasyondur. İrfanî kültürün gizlediği gelenekli felsefeye doğru bir yöneliş, ideanın arandığı, iyinin, doğrunun ve güzelin özleildiği bir fark ediş meydanıdır. Türk felsefesi, bir toplum ideali, nizam ve denge

araması bakımından aynı zamanda medeni bir hamle, felsefileşmiş bir medeniyet talebidir.

Okudukça soruların açıldığı ve zihinde yeni sorular uyandıran bu eser, felsefenin bir sorgulama etkinliği olduğunu da insana iliklerine kadar hissettirmektedir.

Eserde felsefenin dil ile ilişkisi özellikle vurgulanmış, dilin yalnızca zihindeki fikri ifade etmeye yarayan bir iletişim aracından ibaret olmadığı ifade edilmiştir. Felsefenin anadilde yapılması, varlığın temel sorunlarını kendi gözümüzden görmek ve ifade etmek demektir.

Felsefeyi, çok sade bir tanım ile 'varlık üzerine düşünülenlerin dil ile ifade edilmesi' olarak düşünürsek, Türk felsefesi için varlık görüşü (evren, insan ve Tanrı tasavvurları) ve Türk dili en temel kavramlardır. Türk felsefesinin inşası, ancak bu taşıyıcı dayanaklar üzerine kurulmakla mümkündür. Dilin işaret ettiği, taşımaya ve aktarmaya muktedir olduğu anlam dünyası, bir düşünüş ve inanışın ürünüdür. Bu bakımdan dil, bir gelenektir. Dil denince yalnızca bir ifade aracı değil bir tarz, üslup, değer biçimi ve örtük olarak insan algısı da içerdiği anlaşılmalıdır.

Türk felsefesini inşa etmek için önce değerler evrenini gözden geçirmek, insanın mahiyeti ve insan-değer ilişkisi üzerine yeniden düşünmek gerekir.

Türk düşüncesinin bir Rönesans'a, yeniden dirilişe, tekrar doğuşa ve kendine gelmeye acilen ihtiyacı vardır (s.32). Bu yeniden doğuş hamlesini başlatacak olan, şüphesiz, felsefi düşüncedir. Zira iyi olanı kötü olandan ayırmak, sanatta, hukukta, ahlakta ve her cihette gidişatı tahlil etmek, hataları tespit etmek, çözüm önerileri sunmak ve bunları dil ile kamuya ilan etmek, felsefenin yapacağı bir iştir. Felsefenin tespitleri önce eğitime intikal eder. Eğitim içerisinde, yeniden doğuşu gerçekleştirecek insan tipini yetiştirme gayretine girilirse, insan merkezli bir Rönesans süreci başlatılmış olacaktır.

Eserde, gelenekli bir Türk felsefesinin oluşumu yalnızca profesyonel felsefecilere yüklenmemiş, kamuya, aydınlara ve gençlere düşen ödevler de tartışılmıştır. Gelenekli bir Türk felsefesi için yapılabilecek hamlelerin belki de en önemlisi, insanımızı yeniden hakikat talibi haline getirmektir. Zira biz, böyle bir geleneği sahih tefekkür, sahih iman ve sahih hakikatten devşireceğiz. (s.134-135). İnsanı yeniden hakikat talibi haline getirmek ise, onun gönlündeki gizli talebi uyandıracak bir reşit insan ile mümkündür. Türk Felsefesi, insandan insana, gönülden gönüle sirayet eden bir hikmet aşkının ve talebinin neşv-u nema bulduğu yerdir/olmalıdır.

Türk medeniyeti ve kültürü açısından düşünülecek olursa mazi ile ati arasındaki o hayati bağı kuran fonksiyonuyla felsefe, insana her şeyden önce bir şuur hali verir. Felsefe, geçmişe dair bir hafıza, şimdiye dair bir farkındalık ve geleceğe dair bir ümit beslemenin tam manasıyla oluşageldiği imkân alanıdır. Hafıza, şuur ve ümit, bir medeniyetin metafizik köklerine uzanan temeller hükmündedir.

Sonuç olarak bu eser, medeniyet-felsefe ve insan arasındaki bağı ayrılmazlığını gözler önüne seren, Türk felsefesi üzerine farkındalık, tefekkür ve şuura davet eden ve onun geleceğiyle ilgili ümitvar olmaktan yana tavır alan bir eserdir. Türk felsefesi adına atılması gereken o ilk adım, bir grup hakikat sevdalısı tarafından bu eserle atılmış görünmektedir.